

Sygn. akt IV U 406/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Walkowiak

Protokolant: sekretarz sądowy Mariola Konończuk

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2023 roku w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 30 maja 2022 r., znak: (...)

o rekompensatę z tytułu pracy w szczególnych warunkach

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy A. S. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia 21 lutego 2022 roku.

Sygn. akt IV U 406/22

UZASADNIENIE

Ubezpieczony A. S. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 30 maja 2022 r., znak: (...), odmawiającej mu prawa do rekompensaty. Ubezpieczony podniósł, że od 26 sierpnia 1975 r. do 10 września 1981 r. pracował jako kierowca samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony w Przedsiębiorstwie (...) w P. Zajezdnia w B..

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy podkreślił, że ubezpieczony udowodnił 14 lat, 8 miesięcy i 14 dni okresów pracy w szczególnych warunkach, zamiast wymaganych 15 lat.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony A. S., ur. (...), w dniu 21 lutego 2022 r. wystąpił do organu rentowego o prawo do emerytury z rekompensatą. Ubezpieczony przedłożył świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o., w którym wskazano, że w okresie od 7 września 1999 r. do 31 stycznia 2007 r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym – Wykaz A, Dział XIV poz. 12 Rozporządzenia RM z 1983 r. Przedłożył także dokumentację osobowo – płacową z okresu zatrudnienia od 2 stycznia 1984 r. do 30 listopada 1991 r. w Państwowym Ośrodku (...) w B. na stanowisku spawacza.

Decyzją z 23 maja 2022 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury.

W okresie od 26 sierpnia 1975 r. do 10 września 1981 r. ubezpieczony był zatrudniony jako kierowca samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony w Przedsiębiorstwie (...) w P..

Ubezpieczony w 1975 r. ukończył (...) Szkołę Zawodową w B. w zawodzie mechanik kierowca pojazdów samochodowych. Tam uzyskał prawo jazdy na samochody ciężarowe. Z tymi kwalifikacjami został zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w P. Zajezdnia w B.. Przedsiębiorstwo to świadczyło usługi transportowe dla Przedsiębiorstwa (...) w B.. Kierowcy wozili głównie materiały budowlane. W zakładzie był jeden samochód typu Żuk, którym ubezpieczony nie jeździł, a pozostałe samochody to pojazdy ciężarowe o masie całkowitej powyżej 3,5 tony. Praca była wykonywana od 7:00 do 15:00, a w soboty od 7:00 do 13:00. Jeżeli planowany był dalszy kurs, to zdarzało się, że kierowcy przychodzili do pracy wcześniej, np. o godz. 5:00, aby do godziny 15:00 wrócić do bazy. Przedsiębiorstwo zatrudniało kilkudziesięciu kierowców.

Ubezpieczony został zatrudniony w charakterze kierowcy samochodu ciężarowego. Do jego obowiązków należało przede wszystkim wożenie żwiru ze żwirowni położonych w miejscowości R. lub spod O. na budowy, głównie w powiecie (...). Ubezpieczony przed wyjazdem z bazy sprawdzał stan techniczny pojazdu, zimą dolewał wody do chłodnicy. Następnie odbierał od dyspozytora kartę drogową, na której było polecenie, gdzie danego dnia ma jechać. Następnie przy wyjeździe z zajezdni zastępca kierownika do spraw technicznych sprawdzał stan techniczny pojazdu, stan licznika i dopiero wówczas ubezpieczony opuszczał bazę. Jeżeli samochód uległ awarii, to ubezpieczony przesiadał się na inny samochód ciężarowy (najczęściej skrzyniowy) i woził inne materiały budowlane. Nie było przestojów, a naprawą pojazdów zajmowali się pracownicy warsztatu.

Ubezpieczony początkowo jeździł wywrotką typu STAR 28 o ładowności 4,5 tony. Następnie jeździł większym STAREM 200, a w dalszym okresie zatrudnienia JELCZEM. Jeździł też czasem ZIŁEM i MAZEM. Wszystkie te samochody miały ładowność powyżej 3,5 tony. Praca kierowcy była trudna, gdyż samochody nie miały ogrzewania, zatem zimą było w nich zimno, a latem było bardzo gorąco. Były słabej jakości amortyzatory, więc odczuwalne były drgania, uciążliwe zwłaszcza na drogach dojazdowych do żwirowni i budów. Samochody ciężko się prowadziły, zmiana biegów wymagała wysiłku. Ubezpieczony dziennie wykonywał od dwóch do kilku kursów, w zależności od odległości pomiędzy żwirownią a budową.

Obsługiwane przez ubezpieczonego pojazdy to były wywrotki, samochody samowyładowcze. Ubezpieczony nie brał udziału w załadunku i wyładunku przewożonego towaru. Żwir był nasypywany na naczepę przez koparkę, a wyładowanie następowało samoczynnie, przez naczepę samowyładowczą.

Przez cały okres zatrudnienia w (...) ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako kierowca samochodu ciężarowego o masie całkowitej powyżej 3,5 tony.

(wyjaśnienia ubezpieczonego od 00:02:11 do 00:40:30, nadto dowód: zeznania świadków T. G. od 00:44:13 do 01:14:00, K. S. od 01:20:00 do 01:51:00 e-protokół z rozprawy z 19 stycznia 2023 r., wniosek k. 1-3, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z (...) w E. k. 7, decyzja emerytalna k. 68, decyzja odmawiająca rekompensaty k. 77 w aktach emerytalnych, świadectwo pracy w (...) k. 13 akt kapitałowych)

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Przesłanki do rekompensaty, stanowiącej przedmiot sporu w niniejszej sprawie, zostały sprecyzowane w art. 21, art. 22 i art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (obecnie Dz.U. z 2022 r., poz. 1340 ze zmianami). Zgodnie z powołanymi przepisami rekompensata przysługuje ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r., który do dnia 1 stycznia 2009 r. legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie Dz.U. z 2022 r. poz. 504 ze zmianami; dalej: ustawa emerytalna), wynoszącym co najmniej 15 lat. Jednocześnie ust. 2 art. 21 precyzuje przesłankę negatywną, stanowiącą, iż rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy emerytalnej.

Ubezpieczony nie nabyłby prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, gdyż na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Ponadto zarówno na etapie postępowania administracyjnego, jak i na etapie postępowania sądowego organ rentowy nie zarzucał spełnienia przez wnioskodawcę przesłanek negatywnych prawa do rekompensaty.

Powyższe oznacza, że dla ustalenia prawa do rekompensaty konieczne jest wykazanie określonego charakteru pracy ubezpieczonego pracownika w rozumieniu art. 32 ustawy o emerytalnej w wymiarze co najmniej 15 lat, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania prawa do emerytury pomostowej lub prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wskazać jednocześnie należy, że dla właściwej interpretacji przesłanki negatywnej z art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych istotne znaczenie ma treść art. 2 pkt 5 powołanej ustawy, gdyż samo literalne brzmienie art. 21 ust. 2 prowadzi do wniosku, iż każdej osobie, która uzyskała prawo do emerytury na podstawie ustawy emerytalnej nie przysługuje rekompensata. Tymczasem celem rekompensaty jest, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, zapewnienie pracownikom uzyskania odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, którzy nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata stanowi zatem wyrównanie szkody, spowodowanej wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych, poniesionej przez osoby legitymujące się piętnastoletnim stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, a niespełniające innych warunków do ustalenia im wcześniejszej emerytury i jednocześnie niespełniające warunków do ustalenia im emerytury pomostowej po 31 grudnia 2008 r.

Organ rentowy uwzględnił ubezpieczonemu do okresu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienie od 2 stycznia 1984 r. do 31 maja 1985 r., od 1 października 1985 r. do 31 stycznia 1990 r., od 12 lutego 1990 r. do 28 lutego 1990 r., od 2 marca 1990 r. do 30 listopada 1991 r. w Państwowym Ośrodku (...) w B. i od 7 września 1999 r. do 31 stycznia 2007 r. w Przedsiębiorstwie (...) w E., łącznie 14 lat, 8 miesięcy i 14 dni. Organ wyłączył z okresu zatrudnienia okresy urlopów bezpłatnych, nieobecności nieusprawiedliwionych, okresu niepobierania wynagrodzenia. Ubezpieczony w odwołaniu wniósł natomiast o zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach pracy od 26 sierpnia 1975 r. do 10 września 1981 r. w Przedsiębiorstwie (...) w P. Zajezdnia w B. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego. Ubezpieczony nie dysponował za ten okres świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach, a w zwykłym świadectwie pracy wpisano stanowisko kierowcy.

Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., nr 8, poz. 43; dalej RM z lutego 1983 r.), okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionym wg wzoru lub w świadectwie pracy. Trzeba jednak zaznaczyć, że świadectwo pracy z adnotacją o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, bądź bez niej, nie jest bezwzględnie przesłanką do zaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Świadectwo nie jest wiążące dla organu rentowego i może podlegać weryfikacji. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dopiero w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych także w oparciu o inne dowody niż zaświadczenie z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik nie posiada świadectwa w określonej w przepisach formie, albo jego treść budzi wątpliwości, które uzasadniałyby kwestionowanie tego zaświadczenia przez organ rentowy w fazie administracyjnej postępowania.

Przy ocenie, czy w danym okresie ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach istotne znaczenie ma to, czy faktycznie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on tę pracę, czego dowodzić on mógł przed Sądem za pomocą innych środków dowodowych niż zaświadczenie z zakładu pracy. Zakład pracy ubezpieczonego ze spornego okresu nie istnieje, a uzyskanie akt osobowych ubezpieczonego okazało się niemożliwe. Zaproponował on jednak dowód z zeznań świadków na okoliczność czynności wykonywanych przez niego w spornym okresie.

Trzeba również wskazać, że rozporządzenie RM z lutego 1983 r. wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami),

w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Z art. 53 ust. 2 tej samej ustawy wynikało, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – jest to regulacja tożsama z zawartą w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. W wykazie A, stanowiącym załącznik do przywołanego rozporządzenia, w dziale VIII „W transporcie i łączności” pod poz. 2 wymienione zostały między innymi prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że Przedsiębiorstwo (...) w P. Zajezdnia w B. było zakładem pracy, które świadczyło usługi transportowe dla Przedsiębiorstwa (...) w B.. Świadczenie T. G. i K. S., którzy pracowali w (...) w podobnym okresie, jak ubezpieczony, zgodnie zeznali, że ubezpieczony w spornym okresie świadczył pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Wprawdzie ubezpieczony w okresie zatrudnienia zmieniał samochody, to jednak wszystkie modele tych aut były samochodami ciężarowymi powyżej 3,5 tony. Sąd dał wiarę zeznaniom świadków, gdyż były one spójne, logiczne, korespondowały ze sobą oraz z wyjaśnieniami ubezpieczonego. Świadczenie szczegółowo opisali, jak była zorganizowana praca w przedsiębiorstwie, jakimi pojazdami dysponował zakład pracy, jaki rodzaj pracy czy usług on wykonywał. Z zeznań tych wynikało, że zatrudnieni byli przede wszystkim kierowcy samochodów ciężarowych, którzy samochodami o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony wozili materiały budowlane. Świadczenie zgodnie zeznali, że ubezpieczony jeździł wywrotką samowyladowczą i przewoził żwir ze żwirowni na budowy, a jeśli jego samochód uległ awarii, to przesiadał się na samochód ciężarowy skrzyniowy i woził inne materiały budowlane. Świadczenie wskazali również, że nie przypominają sobie dłuższych nieobecności ubezpieczonego w pracy, chociażby z tytułu urlopu bezpłatnego.

W świetle powyższego nie budziło wątpliwości Sądu, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w spornych okresach odpowiadała warunkom wynikającym z rozporządzenia RM z lutego 1983 r., tj. podlegała doliczeniu do stażu niezbędnego do nabycia prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W konsekwencji Sąd uznał, że skarżący spełnia przesłankę 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zsumowanie bowiem niekwestionowanego przez pozwanego okresu 14 lat, 8 miesięcy i 14 dni pracy w szczególnych warunkach z okresem spornym od 26 sierpnia 1975 r. do 10 września 1981 r. daje niewątpliwie w sumie ponad 15 lat takiej pracy. Dlatego też Sąd, na zasadzie art. 477¹⁴ § 2 kpc, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach począwszy od dnia 21 lutego 2022 r.